

AQUELL REFERÈNDUM DEL 1947

Finida la II Guerra Mundial, amb la victòria de les democràcies, molta gent esperava que, mitjançant l'ONU, s'alliberés Espanya del règim franquista. Les paraules que en aquell fòrum es deien, cominant a que el sistema polític espanyol canviés, eren molt fortes, però les accions per a aconseguir-ho -tancament de la frontera francesa, retirada d'ambaixadors, etc.- molt febles; per tant, les coses dins del país seguien com sempre.

Certament, aquells anys 1945, 1946 i 1947, el poble passava menys fam que els anys anteriors, i l'*estraperlo* (mercat negre) era una de les solucions per sobreviure. L'oposició es manifestava a fora a través dels polítics exiliats i per alguns grups de guerrillers a les muntanyes de l'interior; però pels que somiaven que *canviés la truita*, la misèria i les preocupacions quotidianes eren massa pesades, la vigilància policial massa estricta, la repressió havia estat massa forta i la necessitat de treball massa gran perquè una acció política hagués pogut sorgir quan no es presentava cap sortida.

L'amplitud de la misèria es podia mesurar pel fet que el cost de la vida s'havia quadruplicat del 1936 al 1946 i els salaris només s'havien incrementat el doble. Érem el país del racionament i de les restriccions elèctriques que dificultaven el seu desenvolupament; però n'hi havia un de millor: el de les *corridas de toros*, amb els mano a *mano de Manolete y Arruza*, el del futbol i de les sales de festes per al gaudiment de les classes benestants a les quals no afectava la misèria general.

En aquell temps, en el camp internacional es va produir, producte de les desavinences dels antics aliats, el que va prendre el nom de *guerra freda* entre el món occidental i el bloc soviètic.

Sentint-se fort, el sistema ho va aprofitar per fer un projecte de llei de successió per la qual l'estat es convertia en un regne, en què la direcció li corresponia de per vida al cap de l'estat i que el seu successor seria un rei designat per ell mateix, una manera de mostrar als altres països que canviava quelcom de forma que tot continuava igual. Es va convocar un referèndum pel diumenge 6 de juliol, i durant un mes la pressió governamental a favor del referèndum va ser vigorosa i constant: octavetes pels carrers i les parets plenes de cartells incitant a votar, i a votar *SI*. Es va dir que en el moment de votar tot elector hauria de presentar la cartilla de racionament -encara no hi havia els documents nacionals d'identitat- per ser segellada, fent córrer el temor que la manca d'aquest segell li trauria validesa i no prodria ser renovada, i que als votants se'ls donaria un certificat segellat que seria exigít per les empreses quan els obrers anessin a cobrar.

Contra aquella propaganda, l'oposició a l'exili, mitjançant emissions de ràdio sorollosament interferides, intentava incitar a l'abstenció; àdhuc van córrer algunes octavetes que deien:

*Si votas SI votas a Franco
Si votas NO votas a Franco
Si NO votas votarán por ti
Pero no obtendrán tu voto.
¡No votes!*

A Sant Andreu, i arreu de tot el país, la gent feia acudits de tot allò. El més popular era que aquell "refregàndum" semblava *La Parrala* (una cançó popular), perquè "unos decían que sí, otros decían que no".

Al personal civil que treballàvem a la "Maestranza de Artillería" ens posaren un paper al tauló d'anuncis dient que com a deure ciutadà, per patriotisme, per agraïment al govern que ens havia lliurat de la II Guerra Mundial, etc., anéssim a votar *SÍ* al referèndum, i acabava dient: "...y el que no lo haga que se atenga a las consecuencias".

Aquell diumenge 6 de juliol, la gent, en gran part per si de cas, va anar massivament a votar. Tenien ben clar que en aquell règim el que no era considerat obligatori estava prohibit. Cap als col·legis hi anaven les mestresses de casa amb la seva cartilla de racionament a la mà, els homes amb la cèdula personal, el carnet de la fàbrica, la targeta de fumador o, també, amb la cartilla de racionament, generalment més interessats en tenir marcada la justificació d'haver votat, que no pas en el vot.

Havent dinat, a primeres hores de la tarda, vaig anar a complir, per primera vegada, amb aquell deure ciutadà a l'escola Codolà i Gualdo, ubicada a la Casa Bloc. Anava ple de curiositat per veure com eren unes votacions. Havien passat onze anys de les darreres eleccions -quan jo era encara un infant-, que després portarien a la Guerra Civil. A la postguerra els vencedors sempre deien "el mejor destino que puede dársele a las urnas es romperlas", i ara ens pressionaven a que passéssim per les urnes.

A aquelles primeres hores de la tarda gairebé no hi havia gent al col·legi. Un guàrdia a la porta, i a dins del vestíbul es trobaven els components de la mesa esperant; en un racó una taula amb paperetes i un home elegantment vestit, que semblava un policia secreta o un funcionari, ajudava molt atentament dues dones velles a reomplir les paperetes posant-los un *SI* en el requadre.

El president de la mesa, un home d'uns cinquanta anys, tot simpàtic, mentre ens agafava la papereta i comprovava que estàvem inscrits a la llista, anava taral·lejant, incansablement i en to baix, una cançó que es deia *Los Piconeros*,¹ i que tot just interrompia per demanar-nos els documents i segellar-los amb un tampó que deia "votó referéndum 1947".

Els diaris havien dit que l'escrutini seria públic, i sentint curiositat per veure'l vaig anar al col·legi a l'hora de tancar la votació. Allà érem quinze o vint curiosos que ho volíem presenciar. Quan van sortir els darrers votants, aquell individu que semblava una autoritat va tancar les portes deixant-nos al carrer. Al cap de poca estona, que tots els presents vam considerar que no havien tingut temps de fer l'escrutini com cal, van sortir els "escrutadors" i, davant de tothom, van cremar les paperetes, com era de rigor, i van clavar l'acta de la votació a la porta del col·legi. Havia votat més del 90% del cens; el vot del *SÍ* era aclaparador, el del *NO* i el nul numèricament insignificants.

1. La lletra d'aquella cançó deia: /Aunque me digas que sí, /aunque, me digas que no, /como nadie te quisó en el mundo, /te quiero yo. // ¡Ay, piconero, como el picón! // Por tu culpa, culpita, yo tengo /negro, negrito, mi corazón. /

Els diaris i el NO-DO van publicar els documents gràfics mostrant les llargues cues que s'havien format per votar. El règim podia demostrar que tenia el país políticament ben sotmès. No importava quines havien estat les condicions de l'escrutini, quan els diaris i la ràdio glorificaven els resultats, ni que molts diguessin que havien votat perquè tenien por. La policia no va molestar ningú per aquestes exclamacions, puix que el resultat estava aconseguit, i els justificants d'haver votat mai ningú no els va demanar.

Bibliografia

GALLO, MAX: *Historia de la España franquista*.